

Helsinki

Helsingin merellinen strategia 2030

Tiivis analyysi nykytilasta

Jokainen helsinkiläinen asuu alle kymmenen kilometrin säteellä merenrannasta ja yhteisessä käytössä on 130 kilometriä julkista rantareittiä. Meri ympäröi kaupunkia kolmelta suunnalta ja suurelta osin julkisessa omistuksessa oleva saarten mosaiikki on Helsingin kansainvälisestäkin ainutlaatuinen erityispiirre. Merellinen sijainti on pitkään tunnistettu Helsingille tärkeäksi vetovoimatekijäksi ja myös kehityskohteeksi. Kehittämissuunnitelmia ja selvityksiä on laadittu ja työtä merellisen resurssin hyödyntämiseksi on tehty Helsingin kaupungin eri toimialoilla. (Liite 2: Helsingin merelliseen kehittämiseen liittyvät selvitykset).

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 mukaan Helsingin merellinen sijainti on osa kaupungin perusluonnetta ja -olemusta, mutta samalla todetaan, ettei merellisyyttä ole hyödynnetty riittävästi kaupungin vetovoimatekijänä.

Perinteikäs vesiliikenne on palvellut helsinkiläisiä vuosikymmeniä, mutta yhä suosituinta on suunnata Kauputorin kuhinasta kohti Suomenlinnaa. Merkittävässä yleisökohteissa Suomenlinnassa ja Korkeasaarella käy 1,5 miljoonaa vierailijaa vuosittain ja sijainti saarella nähdään näissä miltei kaikille suomalaisille tutuissa kohteissa vahvana imagollisena vetovoimatekijänä. Muiden saarten tunnettuus on heikompaa ja oma profiili monin osin vasta kehittymässä. Helsinkiläisten merellinen revii-ri on vielä mahdollisuuksiin nähden pieni.

Haasteena on tunnistettu myös se, että merellisten yrittäjien näkökulmasta toiminnan aloittamiseen tarvittavien lupien saaminen kestää kauan ja yhteiskehittäminen kaupungin kanssa on hidasta. Tällä on negatiivinen vaikutus merellisten alueiden virkistyskäytön ja palveluiden monipuolistumiseen sekä yrittäjien jaksamiseen.

Suuren osan Helsingin edustan saarista omistaa valtio ja yhä suuremman osan saariston palveluista tuottavat yksityiset toimijat. Tällä hetkellä monessa saarella kehitetään lähinnä vain omaa toimintaa, jolloin Helsingin saariston kokonaiskonsepti jää helposti hajanaiseksi. Merellisen Helsingin toimijoiden välille tarvitaan enemmän avoimuutta ja yhteistyötä, joka hyödyttää kaikkia osapuolia sekä saariston vastuullista käyttöä. Tämä koskee paitsi palveluiden kehittämistä, myös merellisten kohteiden saavutettavuutta ja huollon organisointia.

Keväällä 2018 teetettyjen kansalaisten ideahaun ja sidosryhmäkartoituksen viesti on yksiselitteinen: Helsingistä tulee maailman paras merikaupunki tekemällä konkreettisia asioita, joita toteuttavat asukkaat, yrittäjät ja Helsingin kaupunki yhdessä. Esimerkiksi lähisaariston avaamista yleiseen käyttöön jatketaan ja Helsingin rantareittiä kehitetään siten, että se muodostaa jatkuvan ja toimivan palveluiden sekä kävely- ja pyöräilyreittien verkoston.

Helsingin uusi yleiskaava tähtää olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämiseen ja asukkaille halutaan tarjota uusia virkistysmahdollisuuksia merellisillä alueilla. Helsingin 130 kilometriä pitkällä rantaraitilla ja lähes 300 saarella voi jokaisella helsinkiläisellä olla oma ”mökki-ranta”, josta jatkossa pääsee yhä paremmin uimaan, kalastamaan, laskemaan venettä vesille ja nauttimaan kesäpäivistä.

Merellisyyden vahvistaminen on käytännön tekoja

Helsingin kaupunkistrategiaa pannaan täytäntöön kaupunkiyhteisissä kärkihankkeissa, joista yksi on Helsingin merellinen strategia ja toimintaohjelma.

Merellisen strategian valmistelua on ohjannut paitsi kaupunkistrategian merellisyyttä koskevat tavoitteet myös strategian tavoitteet toimivasta kaupungista, jossa asukkaille luodaan puitteet virikkeelliselle ja hauskalle elämälle. Merellisyys on parhaimmillaan kiinteä osa kaupungin arkista viihtyisyyttä, helposti saavutettavaa lähiluontoa ja hyvinvointia lisääviä palveluita. Merellisyyden tulee olla aiempaa käyttäjä- ja asiakaslähtoisempää ja meriluonnonsuojelun perustua enemmän hyvään hoitoon ja seurantaan kuin sulkemiseen.

Kaupunkistrategian mukaan merellisyyttä on hyödynnettävä paremmin kaupungin vetovoimatekijänä. Helsingin saaristosta tulee tehdä entistäkin houkuttelevampi matkailu- ja virkistyskohde ja lähisaariston avaamista yleiseen käyttöön jatketaan. Helsinkiin luodaan saaristoa hyödyntävä, kansainvälinen julkisen taiteen biennaali. Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Viher- ja sinialueiden ekologinen laatu, saavutettavuus ja terveysvaikutukset turvataan.

Helsingin merellisessä strategiassa määritellään merellisen kehittämisen tavoitteet ja toimintaohjelmassa toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Strategian tavoitteet on laadittu ja niitä toteuttavat toimenpiteet on valittu yhteistyössä eri toimialojen ja kumppanien kanssa.

Helsingin merellisyyden toteutuminen edellyttää ennen kaikkea parempaa kaupungin sisäistä koordinaatiota ja merellisen toiminnan johtamista, merellisen resurssin omistajuuden vahvistamista sekä yhteistyön parantamista saariston eri toimijoiden välillä. Saaria voitaisiin myös kehittää aiempaa enemmän nopeilla kokeiluilla, joiden toimeenpanoon ei tarvittaisi raskasta lupaprosessia. Merellisyydessä kaivataan vetovastuun ottajaa palveluiden ja kokonaisuuden yhteiskehittämisestä ja hallinnasta.

Helsingin meritie: tavoitteet 2018–2030

1. Helsinki on vetovoimainen ja toimiva merikaupunki

1. Helsinki on vetovoimainen ja toimiva merikaupunki

- Kestävyys ja pitkän tähtäimen suunnittelu toteutuvat merellisissä toiminnoissa.
- Saaristo, rannikko ja meri ovat alusta kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle: Helsinki vahvistaa edellytyksiä uusien merellisten palveluiden synnylle.
- Merellisessä ympäristössä järjestetään kansainvälisesti ainutlaatuisia tapahtumia.
- Saaristoa hyödyntävä julkisen taiteen merellinen biennaali järjestetään ensimmäisen kerran 2020.
- Kaupungin sisäistä koordinaatiota merellisissä asioissa parannetaan.
- Kaupunki tiivistää yhteistyötä saariston muiden julkisten maanomistajien välillä.

2. Merelliset palvelut ja virkistymismahdollisuudet ovat kaikkien ulottuvilla

- Merellisiä virkistyskohteita suunnitellaan siten, että jokainen helsinkiläinen pääsee nauttimaan niistä. Suunnittelussa otetaan huomioon terveyden ja hyvinvoinnin sekä helsinkiläisten liikkuvuuden lisäämisen strategiset tavoitteet.

- Pääsyä rannoille ja saariin helpotetaan julkisella liikenteellä tai omaa venettä käyttäen.
- Saaristossa on toimivat huoltopalvelut sekä muut yrittäjätoimintaa tukevat puitteet.
- Digitalisaatiolla parannetaan merellisten palveluiden saatavuutta ja hyödynnettävyyttä.
- Matkailussa panostetaan kestäväyyteen, monipuolisuuteen ja saariston tarjoamiin laadukkaisiin paikalliselämyksiin.
- Kaupunki kumppanoituu merellisiä palveluita tuottavien yritysten kanssa.

3. Helsinki vaalii meriluontoaan

- Rantojen ja saariston suunnittelu ja käyttö on vastuullista ja ottaa aina huomioon herkän saaristolunnon, Itämeren suojelun ja kulttuuriperinnön asettamat vaatimukset.
- Meriluonnon tilaa seurataan säännöllisesti myös tutkimuksin.
- Helsinki osallistuu aktiivisesti Itämeren suojelutyöhön.
- Ympäristötietoisuus on mahdollisuus uudentyypisen liiketoiminnan ja tuoteinnovaatioiden kehittämiseksi.

Kaupungin sisäistä koordinaatiota merellisissä asioissa parannetaan ja yhteistyötä saariston muiden toimijoiden kanssa vahvistetaan

Helsingin merellistä toimintakulttuuria rakentavat kaupunki, asukkaat ja yrittäjät yhdessä. Kaupungin sisäistä yhteistyötä tiivistetään merellisissä asioissa niin, että toiminta on entistä yhtenäisempää. Rannoilla ja saaristossa on tulevaisuudessa nykyistä enemmän erilaisia palveluita ja toimintaa, joita sinne hyvässä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa tuottavat yrittäjät ja yhteisöt. Yritysyhteistyö merellisten toimijoiden kanssa tähtää palveluiden parantamiseen sekä aiempaa yhtenäisempään markkinointiin ja saariston kokonaisvaltaisempaan kehittämiseen.

Perinteisissä ja suosituissa yleisökohteissa Suomenlinnassa ja Korkeasaarella jatketaan toiminnan kehittämistä osana Helsingin merellistä tarjontaa. Sijainti saarella nähdään tärkeänä osana näiden kohteiden erityisluonnetta. Yhteistyötä lisätään valtion ja muiden saariston maanomistajien ja toimijoiden kanssa.

Kestävyys ja pitkän tähtäimen suunnittelu toteutuvat merellisissä toiminnoissa

Helsingin merellisten alueiden toimivuutta ja käyttöä suunnitellaan kokonaisuutena ja tavoitteena on yksi merellinen Helsinki, jonka pitkän tähtäimen kehitystä Helsingin kaupunki kumppaneineen ohjaa ja jonka palvelutarjonnan kasvattamiselle ja yhteismarkkinoinnille kaupunki luo mahdollisuuksia.

Helsingin nykymerellisyys on merellisten asuin- ja työympäristöjen rakentamista, virkistyskohteiden lisäämistä sekä innovatiivisia liikennetarkoituksia metro- ja vesiliikennettä sekä kaupunkipyöriä hyödyntäen. Yleiskaavan toteuttamisohjelman mukaan kehittäminen aloitetaan saaristossa niistä kohteista, joissa on parhaat edellytykset toteuttamiseen.

Saaristo, rannikko ja meri ovat alusta kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle

Helsinki vahvistaa edellytyksiä uusien merellisten palveluiden synnylle ja kaupunkia kehitetään alustana kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle. Saaristoon ja rannoille luodaan rohkeasti mahdollisuuksia ympärivuotisille ja korkealaatuisille matkailuelämyksille ja tuotteille, jotka kiinnostavat asukkaita ja vierailijoita sekä houkuttelevat investointeja ja luovat työpaikkoja. Paikallinen kysyntä takaa jatkuvan käytön merellisille palveluille.

Uudenlaiset majoituskonseptit ovat mahdollisia ranta-vyöhykkeellä ja saaristossa. Tämä palvelee matkailun kannalta kiinnostavien, kansainvälisesti ainutlaatuisten, ympärivuotisesti hyödynnettävien vetovoimakohteiden syntymistä Helsinkiin.

Merellisessä ympäristössä järjestetään kansainvälisesti ainutlaatuisia tapahtumia

Saaristo ja ranta-alueet tarjoavat ainutlaatuisen alustan merellisten suur tapahtumien järjestämiseen. Rantakesä antaa jokaiselle kaupunkilaiselle tilaisuuden järjestää omannäköisensä merellinen tapahtuma.

Lähitulevaisuuden mittavin tapahtuma on vuodesta 2020 alkaen saaristossa ja rannoilla järjestettävä julkisen taiteen Helsinki Biennaali. Joka toinen vuosi järjestettävä tapahtuma nostaa saariston ja ranta-alueiden kansainvälistä profiilia ja kiinnostavuutta merellisen yrittäjätoiminnan ja majoituspalveluiden paikkana. Helsinki Biennaali on paitsi ainutlaatuinen kulttuuritapahtuma myös koko perheen liikkumiseen kannustava ulkoilmatapahtuma.

Kaupunki toimii kumppanina kansainvälisissä veneily- ja muissa vesiturheilutapahtumissa, merellisyyteen liittyvissä tieteellisissä konferensseissa sekä muissa merellisyyteen liittyvissä tapahtumissa.

2. Merelliset palvelut ja virkistymismahdollisuudet ovat kaikkien ulottuvilla

Merellisyys on kaikkien ulottuvilla

Saariston ja rannikon omaperäinen rosoisuus ja profiilitaan erilaiset kohteet ovat osa kaikille avointa helsinkiläisyyttä ja kaupunkimme virikkeellistä elinvoimaa. Merellisyys toteuttaa liikkuvan ja terveyttä edistävän kaupungin tavoitteita ja saaret sekä rannat toimivat eriarvoisuutta vähentävänä, virikkeellisenä ympäristönä.

Helsingin merellisyyden kehittäminen merkitsee kaupungin vetovoiman sekä asukas- ja käyttäjätyytyväisyyden vahvistamista rannoilla, saarissa ja merellä. Maailman toimivimman merikaupungin kehittäminen edellyttää asiakasnäkökulman aiempaa parempaa huomioimista.

Merellisten alueiden kehittämisen tavoitteena on helpottaa kaupunkilaisten ja vierailijoiden pääsyä rannoille ja saariin sekä parantaa saarikohteiden virkistyskäyttömahdollisuuksia, palveluita ja vesiliikenneyhteyksiä.

Vesiliikenteen portit Helsingin saaristoon ovat kehittyvä osa rantaviivaa muun muassa Ruoholahdessa, Kauppatorilla, Hakaniemessä, Kalasatamassa ja Vuosaaressa. Helsingin Sataman palvelut ovat puolestaan matkustajaliikenteen portit mereltä kaupunkiin. Matkailijoiden ja kaupunkilaisten liikennevirtojen solmukohtia vahvistetaan ja merelle pääsee sujuvasti sieltä, missä ihmiset muutenkin liikkuvat ja minne metro sekä muu julkinen liikenne parhaiten palvelee.

Helsinki on myös noin 50 000 veneilyharrastajan kotisatama. Helsingin kaupungin palveluita veneilijöille kehitetään toimivammiksi yhteistyössä muun muassa venekerhojen kanssa.

Luonnon hyvinvointivaikutukset ja niiden tuotteistus tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia helsinkiläisten arjen hyvinvoinnille. Luonnon hyvinvointivaikutusten tuotteistamisessa on liiketoimintapotentiaalia ja mahdollisuuksia uusille palveluinnovaatioille.

Saaristossa on toimivat huoltopalvelut sekä muut yritystoimintaa tukevat puitteet

Palvelut edellyttävät infraa, asiakasvirtoja ja sujuvaa teknistä huoltoa myös saaristossa. Kaupungin rooliin mahdollistajana kuuluu saariston huolto- ja infraverkoston kehittäminen. Niin sanotuilla ”off grid” -ratkaisuilla tuodaan kiinnostavia majoituspalveluja sinne, missä infraverkostoa ei ole. Toimivaa ja yhdessä kehitettyä huoltoverkostoa tarvitsevat kuitenkin kaikki saariston toimijat.

Digitaalisuus osaksi merellisten palvelujen markkinointia ja myyntiä

Helsingin kaupungin tarjoamat merelliset palvelut sekä tuotteiden myynti on jatkossa löydettävä myös digitaalisista kanavista. Esimerkiksi vesiliikenteen aikataulut löytyvät operoijasta riippumatta reittioppaasta. Digitaalisuus tehostaa myös yritysten taustaprosesseja, esimerkiksi laivavuorojen hallinnointia, markkinointia ja viranomaisyhteistyötä. Jakamistalous ulottuu tulevaisuudessa myös merelle. Tämä tehostaa esimerkiksi venepaikkojen ja veneiden edelleenvuokrausta.

3. Helsinki vaalii meriluontoaan

Helsingin ilmastostrategian toimenpideohjelman mukaisesti merellisessä kehittämissuunnitelmassa otetaan huomioon kestävä matkailun periaatteet, hiilineutraalius ja Itämeren suojelu.

Luonto- ja ympäristövaikutuksia seurataan alusta saakka ja Helsinki vaalii aktiivisesti arvokasta meriluontoaan. Luonnon ja kulttuuriperintökohteiden kulumiseen, eroosioon ja häiriintymiseen, maisemien muuttumiseen, roskaantumiseen ja veden samentumiseen liittyvät riskit on syytä tiedostaa ennalta ja niihin myös kehitetään aktiivisesti ratkaisuja. Lisääntyvä vesiliikenne ohjataan vedenalaista luontoa säästävälle reitille, rakentaminen ja kävijät ohjataan kulutusta kestäville alueille.

Muoviton meri ja ilmastomuutokseen varautuminen ovat mukana kaikessa saaristoa ja ranta-alueita koskevassa suunnittelussa ja luovat tarpeen tuotekehittelylle ja uusille innovaatioille. Tähän liittyy myös vesiliikenteen sähköistämiskokeilut sekä se, että tapahtumat toteutetaan mahdollisimman vähän luontoa kuormittaen.

Merellisessä suunnittelutyössä kartoitetaan sekä saariston ja rantojen kehitettäviä tähtikohteita että toisaalta kohteita, joita ei luontoarvojen vuoksi avata lainkaan virkistyskäyttöön.

Luontoa ja sen aineettomia arvoja voidaan arjen hyvinvoinnin parantamisen lisäksi hyödyntää myös terveydellisten ja sosiaalisten kysymysten ratkaisemisessa sekä ikääntyvän väestön hoivan kehittämisessä. Tämä edellyttää esteettömyyden parantamista merellisissä kohteissa.

Toimenpiteet

Helsingin merellisen strategian toimintaohjelman toimenpiteet perustuvat keväällä 2018 toteutettuun taustakartoitukseen, jossa kerättiin yhteen kaupungin vireillä olevat suunnitelmat, hankkeet ja muut aloitteet, jotka kytkeytyvät merelliseen kehittämiseen. Lisäksi kartoitettiin kaupunkilaisten uusia ideoita merellisyyden edistämiseksi. Toimintaohjelman lopulliset sisällölliset painotukset on tehty laajasti osallistaen. Toimintaohjelman toteutus tapahtuu kaupungin eri toimialoilla ja yhteistyössä muiden julkisten maanomistajien ja yrittäjien kanssa.

Toimintaohjelma sisältää nopeasti toteutettavissa olevia toimenpiteitä sekä samalla pitkäaikaista kehitystä tukevia toimenpiteitä. Näitä yhdistämällä Helsingin merellisyys saadaan kestäväällä ja monipuolisella tavalla hyödynnettyä kaupunkilaisten ja vierailijoiden käyttöön. Tämän vuoksi myös toimenpidesuunnitelma jakautuu usealle vuodelle, myös tämän strategiakauden ulkopuolelle. Nyt tarvitaan perusinvestointeja vauhdittamaan yksityistä investointihalukkuutta.

Alustavien arvioiden perusteella merellisessä strategiassa ja toimintaohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen maksaisi noin 5–15 milj. euroa vuodessa. Tarvittavien investointien alustava kustannusarvio on yhteensä noin 15–30 milj. euroa vuosina 2019–2022. Esitetyt kustannukset ovat vielä arvioita, jotka tarkentuvat suunnittelun edetessä. Myös kustannusten kohdentuminen kaupungin sisällä tarkentuu jatkosuunnittelussa.

Vuoden 2018 aikana käynnistyneet toimenpiteet

Käytännön tekoja Helsingin merellisyyden vahvistamiseksi tehdään jatkuvasti. Vuoden 2018 aikana lisättiin nykyisten saaristokohteiden ja merellisten palveluiden

tunnettavuutta. [Palvelukartta.hel.fi/saaristo](http://palvelukartta.hel.fi/saaristo) -verkko-palveluun täydennettiin 30 saaren tiedot ja Myhelsinki.fi-sivustolle avattiin merellisiä kohteita esittelevä osio. Noin 30 tärkeintä Helsingin saarta on valokuvattu ilmas-ta ja mereltä käsin ja tämä aineisto on kaikkien saatavilla Helsingin kaupungin aineistopankissa.

HSL:n ja Espoon kaupungin kanssa aloitettiin yhteistyö, jonka tuloksena vesiliikenteen aikataulut löytyvät kesällä 2019 HSL:n Reittioppaasta, palvelun tuottajasta riippumatta. Yhteistyössä Helsingin kaupungin eri toimialojen kesken ryhdyttiin laatimaan vesijoukkoliikenteen kehittämisperiaatteita. Työn tavoitteena on kuvata vesijoukkoliikenteen nykytilaa Helsingissä ja tehdä ehdotus kehittämispolusta. Työssä määritellään kaupungin asemaa ja osallisuutta vesijoukkoliikenteen kehittämisessä sekä muodostetaan ehdotus tarjonnan varmistamiseksi saariston nykyisiin ja uusiin tähtikohteisiin.

Asiakaslähtöisen suunnittelu on otettu osaksi saariston palvelujen muotoilua innovaatorahastohankkeen kautta. Kesällä 2018 toteutetussa hankkeessa saadut tulokset palvelevat mm. yrittäjäyhteistyön ja kumppanuuksien vahvistamista sekä Helsinki Biennaali 2020 palvelukokonaisuuden kehittämistä. Käynnissä on myös Kauppatorin monikäyttöisyyden parantaminen ja opastuksen selkeyttäminen. Kauppatorin kaavoitus ja toimintakonseptin kehittäminen etenevät vuorovaikutteisesti ja muutokset mahdollistava asemakaavaehdotus valmistuu loppuvuodesta 2019. Helsingin Leijona koordinoi Kauppatorin lyhyen aikavälin kehitystyötä.

Maankäytön suunnittelun ja luontoarvokartoituksen avulla on luokiteltu kaikki saaret neljään kategoriaan ja sitä kautta valittu saariston kehitettävät tähtikohteet. Saariston asemakaavoitus etenee Itäisessä saaristossa, Vallisaareissa ja Kuninkaansaareissa, Isosaareissa

ja Kuivasaareissa sekä Merisataman saarten kohdalla. Vallisaaren ja Kuninkaansaaren asemakaava on hyväksytty ja yhdyskuntatekniikan rakentaminen sekä kaavan toteuttaminen on alkanut.

Merellisyyden kehittämisessä tunnistetaan rantojen merkitys helpoimmin saavutettavina merellisinä kohteina. Rantareitin tunnettuutta ja käytettävyyttä parannetaan kokonaisuutena siten, että katkoskohtia korjataan ja opastusta lisätään. Rantakesähanke jatkuu, samoin Töölönlahden toimijoiden yhteistyö.

Vasikkasaaren avaaminen aiempaa paremmin yleiskäyttöön on alkanut luonnonhoitotoilla, yhteistyökokeiluilla Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sekä vahvistamalla yhteydenpitoa Vasikkasaaren kesämaja-asukkaiden kanssa. Tavoitteena on kaupungin uuden ilmeen mukaisen opasteiden kehittäminen saari- ja rantakohteisiin, ensimmäisenä toteutuskohteena Vasikkasaari. Kun uusia saaria otetaan vahvemmin virkistyskäyttöön, lasketaan valittujen saarien osalta arvio ylläpidon elinkaarikustannuksista.

Merellisten palveluiden digitalisointia tehdään Vene Helsingissä –hankkeessa. Ahti-hankkeessa Helsingin kaupunki kehittää yhdessä veneilyalan yritysten, venekerhojen ja muiden toimijoiden kanssa yhteisen avoimen resurssirajapinnan, joka mahdollistaa kaupungin, yritysten ja yksityishenkilöiden omistamien merelliseen ympäristöön liittyvien resurssien ja palveluiden varaamisen verkossa erilaisten käyttöliittymien kautta.

Vesiliikennettä kehitetään myös kokeilujen kautta, esimerkiksi Jätkäsaari Smart Mobility Labissa. ”Veneiden Uber” eli Bout-sovellusta kokeiltiin Helsingissä ja Espoossa. Uusi sovellus yhdistää veneilijän ja merikyytiä vailla olevan. Venepysäkkejä oli Helsingin ja Espoon rannikkojen lisäksi ulkoilusaarissa, esimerkiksi Isossa Vasikkasaareissa tai Vallisaareissa. Vallisaaren Nolla-mökillä osoitettiin, miten ekologisessa ja liikuteltavassa mökissä voi majoittua saaristossa mahdollisimman pienillä päästöillä.

Merellisen strategian toimenpiteitä edistämään on perustettu monialainen projektiryhmä, joka toimii kaupungin perinteiset hallintorajat ylittävänä ”työrukkasena” merellisten asioiden hoidossa. Yhteistyötä merellisten yrittäjien kanssa on lisätty muun muassa merellisten yrittäjien uuden verkoston tapaamisissa. Merellinen kumppaniverkosto puolestaan kokoa yhteen julkisia maanomistajia ja muita saariston keskeisiä toimijoita saariston kehittämisen yhteistyömallin luomiseksi.

Vuosina 2019–2022 tehdään käytännön tekoja Helsingin merellisyyden vahvistamiseksi

Toimintaohjelmaan on kerätty saariston ja rantavyöhykkeen kehittämishankkeita, jotka vaativat alkaakseen erityishuomiota ja -prosessia. Niihin tehdyistä investoinneista saatavat hyödyt jakautuvat laajasti koko kaupungin eduksi.

Ensimmäiset konkreettiset teot

2018

2018-2019: Vasikkasaari virkistyskäyttöön, vesiliikenne Reittioppaaseen, kaupunkiveneet Helsingin vesille, merellisten palveluiden digitalisointia.

2020: Helsinki Biennaali ja Vallisaaren kaavan toteuttaminen alkuun, vesiliikenteen kilpailutus, merellinen kehittäminen toteuttaa liikkumisohjelmaa ja lisää hyvinvointia.

Maailman toimivin merikaupunki

2030

2030: Pääkaupunkiseudun ranta-alueet ovat kaikkien käytössä oleva yhtenäinen kokonaisuus, jonka varrelta pääsee sujuvasti merelle. Saariston tähtikohteissa majoitusta sekä ravintola- ja satamapalveluita. Ilmastokestävyys ja hiilineutraalit ratkaisut toteutuvat saariston kehittämisessä.

2019-2022

Tavoite: Helsinki on vetovoimainen ja toimiva merikaupunki. Pääsy rannoille ja saariin on helppoa julkista liikennettä tai omaa venettä käyttäen. Saaristossa on toimivat huoltopalvelut sekä muut yritystoimintaa tukevat puitteet. Merelliset palvelut ja virkistymismahdollisuudet ovat kaikkien ulottuvilla. Kaupunki tiivistää yhteistyötä saariston muiden toimijoiden kanssa.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Laiturien rakentaminen merellisiin kaupunginosiin	<ul style="list-style-type: none"> Toteutetaan kokonaissuunnitelman mukaan 1-3 vesiliikennelaituria/vuosi. Kohteina merelliset kaupunginosat. Laiturien kunto- ja käyttöselvitys sekä olemassa olevien laiturien parempi hyödyntäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten ja yrittäjien mahdollisuuksia hyödyntää merta, saaristoa ja ranta-alueita. Merellisen resurssin tasa-arvoinen hyödyntäminen toteutuu. Vastuu: Kympp, Kuvan merellinen palvelu 	Toteutetaan 1-2 vesiliikennelaituria/vuosi	200 000-500 000/ laituri
Vallisaaren ja Vasikkasaaren yhdyskuntateknikka	<ul style="list-style-type: none"> Vallisaaren ja Kuninkaansaaren teknisen huollon suunnittelu ja toteutus alkukesään 2020 mennessä. Vasikkasaaren teknisen huollon ratkaisut tehdään Kruunuvuorenrannan rakentamisen myötä ja Vasikkasaaren olemassa olevan kaavan toteutumisen mahdollistamiseksi. Vallisaaren ja Vasikkasaaren teknisen huollon toteuttaminen mahdollistaa majoittumis- ja ravitsemuspalvelut näissä saarissa sekä varmistaa Helsinki Biennaalin sekä muiden merellisten tapahtumien palvelutarjonnan riittävyyden. Yhdyskuntateknikan rakentaminen on merkittävä tekijä saaristomatkailun ympäristövaikutuksissa. Vastuu: Kympp 	2019-2022	5M€
Saariston huoltoverkkoston suunnittelu ja toteutus	<ul style="list-style-type: none"> Merellisen huoltotukikohdan sijoituksesta, toimijoista, toiminnoista ja rakentamisesta päättäminen. Merellisen huoltotukikohdan rakentaminen. Kympp Maka, Kuvan merelliset palvelut 	2019-2022	3-10M€
Vesiliikenteen kehittäminen ja kilpailuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Määritellään vesijoukkoliikenteen kehittämisperiaatteet. Laaditaan vesijoukkoliikenteen yleissuunnitelma. Luodaan kriteerit vesijoukkoliikenteen kilpailuttamiselle. Mahdollistetaan innovatiiviset hankinnat ja MaaS-ratkaisut osana vesiliikenteen kehittämistä ja kilpailuttamista. Hyödynnetään ja edistetään vesiliikenteen digitalisointia. Luodaan ekolauttakokeiluille mahdollisuuksia. Toteutetaan vesiliikenteen kilpailutus. Vastuu: Kuvan merellinen palvelu, Kympp, Elo 	2019-2022	200 000-500 000€
Vesiliikenneyrittäjien kotisatama ja tankkauspaikka	<ul style="list-style-type: none"> Palvelut, kuten wc-tankit ja talvisäilytys Selvitetään sijoituspaikkaan liittyviä kysymyksiä osana Hakaniemen kaavavalmistelua. Kuvan merelliset palvelut, Kympp 	2020-2022	1-2M€
Helsingin veneilyharastajien palveluiden parantaminen, veneiden talvisäilytyspaikkojen riittävyyden varmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Vierassatamia ja vierasvenepaikkoja sekä vene- ja talvisäilytyspaikkoja on osoitettu riittävästi ja veneilijöiden kannalta sopivista sijainneista eli venepaikkojen alueellinen kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Eriyryppisten veneilijöiden tarpeet selvitetään ja huomioidaan, mm. tulevaisuudessa lisääntyvän veneiden jakamisen myötä veneilijöitä voi olla enemmän kuin veneitä. Venealanyrittäjien toimintamahdollisuuksien parantaminen. Vene Helsingissä - ja Ahti-hanke Vastuu: Kuvan merellinen palvelu 	2019-2022	(tarkentuu hankevalmistelun myötä)

2019-2022

Tavoite: Lähisaariston avaamista yleiseen käyttöön jatketaan. Kestävyys ja pitkän tähtäimen suunnittelu toteutuvat merellisissä toiminnoissa. Saaristo, rannikko ja meri ovat alusta kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle: Helsinki vahvistaa edellytyksiä uusien merellisten palveluiden synnylle. Merellisiä virkistyskohteita suunnitellaan siten, että jokainen helsinkiläinen pääsee nauttimaan niistä. Suunnittelussa otetaan huomioon terveyden ja hyvinvoinnin sekä helsinkiläisten liikkumisen lisäämisen strategiset tavoitteet. Matkailussa panostetaan kestävyteen, monipuolisuuteen ja saariston tarjoamiin laadukkaisiin paikalliselämyksiin. Kaupunki kumppanoituu merellisiä palveluita tuottavien yritysten kanssa.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Vasikkasaari virkistyskäyttöön 2019 sekä Vasikkasaaren asemakaavan jatkosuunnittelu ja toteutus 2020-2022	<ul style="list-style-type: none"> Vasikkasaari toteuttaa kaupunkistrategian tavoitetta lähisaariston avaamisesta, kun se otetaan kesällä 2019 aiempaa laajempaan virkistyskäyttöön. Kaavan toteuttamisen edellytys on yritystoiminta ja yrittäjien kiinnostus ja sitoutuminen kehittämiseen. Ylläpidon resursointi ja ennakointi osana saaren kehittämisen suunnittelua. Toimitaan yhteistyössä kesämaja-asukkaiden kanssa. Vastuu: Kympp Maka, Rya, Make, Elo/merellinen kehittäminen 	2019-2021	2019: 240 000 2020: 300 000 2021: 1 M€
Ranta-alueiden käytön edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Rantareittiä kehitetään opastusta ja käytettävyyttä parantamalla. Merellisiä ”portteja” sekä matkailijoiden ja kaupunkilaisten liikennevirtojen solmukohtia kehitetään vesilähdön helpottamiseksi. Helsingin ranta-alueiden ja rantareittien valaistuksen yleissuunnitelma: valaistus matkailun ja virkistyskäytön edistäjänä. Vastuu: Maka (Aska, Like, Palu. Rya), 	2019-2021	200 000-500 000€
Itäisen saariston hoito- ja kehittämissuunnitelman toteuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Käytännönläheinen toimenpideohjelma, jolla edistetään saarten hoitoa ja käytön kehittämistä. Lisääntyvän virkistyskäytön ja luontoarvojen yhteensovittaminen. Retkipalveluiden rakentaminen, esim. keittokatokset, ulkokäymälät, penkkiryhmät, vesiliikennelaiturit, laiturit, veneenkiinnitysrenkaat, melonnan mairinnousupaikat. 	2019-2022	1-2M€
Saariston tähtikohdeiden toiminnallisen verkoston suunnittelu ja saarikorttien kehittämissuunnitelmien toteuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kootaan yhteen kaikki tulevaisuuden hoito- ja kehittämistarpeet saariston tähtikohteissa. Palveluiden mahdollistamista ja ylläpitoa. Herkän meriluonnon turvaaminen. Pääsy rannoille ja saarille on helppoa julkista liikennettä käyttäen tai omalla veneellä. Ihmisvirtojen ja huoltoliikenteen reitistöt saarissa. Vastuu: Kympp 	2019-2021	3M€
Merta hyödyntävän yritystoiminnan mahdollistaminen, rannan palveluiden monimuotoisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kaupunkiveneet Helsinkiin kesällä 2019. Majamaja-majoituskonsepti Nuottasaareen. Vesiturheilukeskus Helsinkiin. Vastuu: Elo, Kympp, Kuva 	2019-2021	200 000€

2019-2022

Tavoite: Merellisessä ympäristössä järjestetään kansainvälisesti ainutlaatuisia tapahtumia. Saaristoa hyödyntävä julkisen taiteen merellinen Helsinki Biennaali järjestetään ensimmäisen kerran 2020. Matkailussa panostetaan kestävyteen, monipuolisuuteen ja saariston tarjoamiin laadukkaisiin paikalliselämyksiin.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Vallisaareen ja Kuninkaansaareen toteutetaan kansainvälinen julkisen taiteen Helsinki Biennaali 2020 ja 2022	<ul style="list-style-type: none"> Kesäkuu-syyskuussa 2020 ja 2022 Vallisaarella ja Kuninkaan- saarella on kaikille avoin kansainvälinen julkisen taiteen Helsinki Biennaali. Vastuu: HAM 	2020	2019: 1M€ 2020: 2 M€ 2021-22: 3M€

2019-2022

Tavoite: Saaristo, rannikko ja meri ovat alusta kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle. Digitalisaatiolla parannetaan merellisten palveluiden saatavuutta ja hyödynnettävyyttä.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Digitalisaation hyödyntämisen ja jakamistalouden merelliset kokeilut	<ul style="list-style-type: none"> Palvelumuotoilun ulottaminen saaristoon asiakaslähtöisyyden parantamiseksi. Tavoitteina kaikessa toiminnassa ja kehittämisessä huomioida mm. saavutettavuus, palvelujen käytettävyys, esteettömyys, kävijäturvallisuus ja saaristoluonnon suojele sekä ylläpidon ennakointi ja optimointi. Yhteistyössä HSL:n ja Espoon kanssa lisätään vesiliikenne osaksi HSL:n Reittiopasta. Jatkokehitys voi johtaa myös yhtenäiseen lippujärjestelmään merellä. Vene Helsingissä -hankkeessa sekä Ahti-hankkeessa digitalisoidaan veneilijöiden palveluita sekä kehitetään yhdessä veneilyalan yritysten, venekerhojen ja muiden toimijoiden kanssa yhteisen avoimen resurssirajapinnan, joka mahdollistaa kaupungin, yritysten ja yksityishenkilöiden omistamien merelliseen ympäristöön liittyvien resurssien ja palveluiden varaamisen verkossa erilaisten käyttöliittymien kautta. Vastuu: Kuvan merelliset palvelut, Elo 	2019-2022	300 000M€ (tarkentuu hankevalmistelun myötä)

2019-2022

Tavoite: Rantojen ja saariston suunnittelu ja käyttö on vastuullista. Helsinki vaalii aktiivisesti arvokasta meriluontoaan. Rantojen ja saariston suunnittelu ja käyttö toteutetaan herkän saaristoluonnon, ainutlaatuisen Itämeren ja monikerroksisen kulttuuriperinnön ehdoilla. Tutkimustuloksia luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista seurataan ja niitä sovelletaan merelliseen virkistystoimintaan. Ympäristönäkökulmien huomioiminen nähdään mahdollisuuksien kautta, mikä merkitsee muun muassa uudentyyppisen liiketoiminnan ja tuoteinnovaatioiden kehittämistä.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Luontotiedon kokoaminen sekä seurantasuunnitelmien laatiminen	<ul style="list-style-type: none"> Ilmastonmuutokseen varautuminen kaikessa saaristoa ja ranta-alueita koskevassa suunnittelussa. Luontotietojen kokoaminen ja seurantasuunnitelmien laatiminen sekä seurannan toteuttaminen. Ilmastokestävien ratkaisujen innovointi ja pilotointi. Vastuu: Kympp, ympäristöpalvelut 	2019-2022	(tarkentuu hankevalmistelun myötä)
Ympäristöohjelman sekä Itämeri-toimenpideohjelman kiertotalouteen ja roskaantumisen hallintaan liittyvien toimenpiteiden toteutus. Hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelman toteutus.	<ul style="list-style-type: none"> Kymppin Kiertotalouden ja jakamistalouden tiekartta: Tunnistetaan kiertotalouden kannalta merkittävät osa-alueet ottaen huomioon vaikutusten aikaskaalan ja kiertotalouden vaikuttavuuden (isot rakennusalueet vs. käytännön hankkeet). Vastuu: KYMP Hatu ja Ympa, KUVA 	2019-2022	(tarkentuu hankevalmistelun myötä)

2019-2022

Tavoite: Helsingin merellisyyden vahvistaminen on kaikkien etu ja yhteinen tehtävä. Yhteistyötä saariston muiden julkisten maanomistajien välillä vahvistetaan. Kaupungin sisäistä yhteistyötä merellisissä asioissa tiivistetään.

Toimenpide	Sisältö	Aikataulu	Kustannus-arvio*
Merellisen projektiryhmän toimintatavan vakiinnuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Merellisen projektiryhmän toiminnan vakiinnuttaminen ja palveluiden välisen yhteistyön vahvistaminen. Sisältää myös viestintäyhteistyön. Elo, Kympp, Kuva 	2019-2022	250 000€
Kumppaniyhteistyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Helsingin kaupungin ja tärkeimpien merellisten kumppanien yhteistyön vakiinnuttaminen. Yhteiset hankkeet ja kehitystyö, kuten esim. merellinen huolto, vesiliikenne, saariston kaavojen toteutus ja Helsinki Biennaali. 	2019	50 000€
Yritysyhteistyön vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Merellisten yrittäjien kanssa tehtävän yhteistyön käytäntöjen ja toimintatapojen vakiinnuttaminen. Lupaprosessien selkeyttäminen. Viestintä- ja markkinointiyhteistyön vahvistaminen. Merellisten yrittäjien toiminnan ja toimintapaikkojen turvaaminen osana merellisen Helsingin palvelukokonaisuutta. 		50 000€

2022-2030

Toimenpide

- Ruoholahtea, Hakaniemeä, Kalasatamaa ja Vuosaarta kehitetään saaristoliikenteen lähtöpaikkoina.
- Julkista vesiliikennettä kokeillaan mm. Helsingin itäisessä saaristossa.
- Merellistä poikittaisliikennettä kehitetään yhdessä mm. Espoon kanssa. Uusien laiturien mahdollistama poikittaisliikenne sekä liikennöinti saaristoon yhdistää merellistä pääkaupunkiseutua koko rantaviivan pituudelta.
- Vesiliikenteen ympäristöystävällisyyttä parannetaan.
- Huolto- ja vesiliikenteessä painotetaan muuntautumiskykyä, uusien puhtaiden polttoaineiden ja satamien ympäristökäytön edistämistä sekä päästöjen vähentämistä.
- Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmasta toteutetaan merellä.
- Saarten huolto ja logistiikka järjestetään kokonaistaloudellisesti edullisemmin ja tehokkaammin yhtenäisen järjestelmän kautta.
- Lähivirkistys- ja -matkailun kasvun tuomiin tarpeisiin vastataan saariston kehittämisessä
- Saariston tähtikohteiden majoituskapasiteettiä ja palveluita kasvatetaan. Saaristoon haetaan aktiivisesti merkittäviä investointeja.
- Majoituspalveluita tulee lisää paitsi yhdyskuntatekniikan rakentamisen, mutta myös erilaisten of grid -ratkaisujen kautta. Saariston kaavoituksessa vastataan uusien ympäristöinnovaatioiden edellytyksiin saaristorakentamisessa, mm. varautuminen merenpinnan nousuun sekä uusiutuvien energiamuotojen hyödyntäminen.
- Vallisaarella ja Vasikkasaarella kaavojen toteuttaminen, tarvittavien yhdyskuntateknisten ratkaisujen tekeminen ja niiden myötä myös ympärivuotisen käytön lisääminen.
- Isosaaren kehittäminen merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena. Ilmastokestävä Isosaari -hanke.
- Helsingin ja Espoon ranta-alueita kehitetään matkailullisesti ja virkistysellisesti kiinnostavana kokonaisuutena, jossa syntyy uutta elinkeinotoimintaa ja kansainvälisesti kiinnostavaa kulttuuritarjontaa.
- Metro–meri-yhteyden yhä parempi hyödyntäminen.
- Merkittävien kulttuurikohteiden sijoittaminen merellisiin ympäristöihin, esim. Design- ja arkkitehtuurimuseo.
- Helsinki Biennaalin aseman vakiinnuttaminen kansainvälisesti tunnettuna ja kiinnostavana suur tapahtumana. Järjestetään Helsinki Biennaalit 2022–2030 kahden vuoden välein.
- Helsinki toimii kumppanina kansainvälisissä veneilytapahtumissa.
- Ilmastonmuutokseen varaudutaan kaikessa saaristoa ja ranta-alueita koskevassa suunnittelussa. Merellisessä kehittämisessä huomioidaan globaalit ja paikalliset ympäristö- ja resurssitekijät ja sopeudutaan lisääntyviin ympäristömuutoksiin.
- Muovittomat palvelut, kierrätys, lajittelu, ”zero-waste”.
- Merellisen resurssin vastuullinen käyttö on edelläkävijä-potentiaalia kaupungille, synnyttää uutta liiketoimintaa ja tuoteinnovaatioita.
- Biennaalien järjestämisessä huomioidaan ympäristönäkökulmat: hiilineutraali vesiliikenne ja hiilineutraali biennaali.
- Merellisiä kohteita sekä ranta-alueita koskevat suunnitelmat toteutetaan loppuun, mm. Merellisen Helsingin yleissuunnitelman toteuttaminen.
- Saariston tähtikohteiden kehittämissuunnitelmien toteuttaminen, Itäisen saariston hoitosuunnitelman toteuttaminen.
- Merellisten alueiden kehittämisessä toteutetaan Helsingin merellisen strategian tavoitteita: pääsy rannoille ja saarille on helppoa, rannoille mahdollistetaan monipuolisesti erilaisia palveluita ja toimintaa. Esimerkkejä: Puotilanrannan ja Ranta-Rastilan rakentaminen, Kruunuvuorenrannan ranta-alueet ja Laajasalon rantareitti sekä Hernesaaren sataman rakentaminen ja Eiranrannan kehittäminen.

Helsinki